

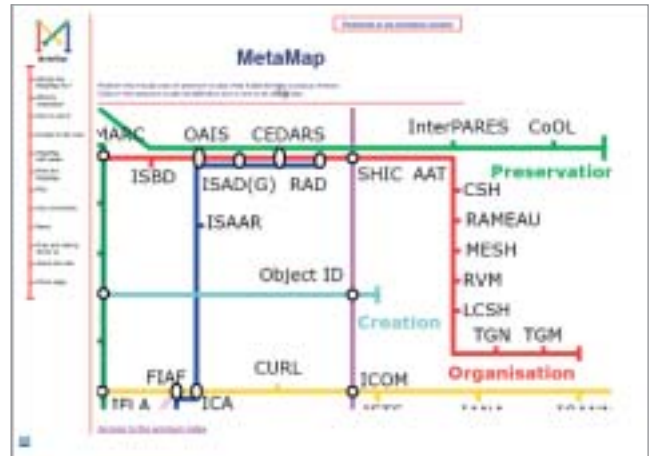
Records management

Gent, 20 april 2007

De campus Prins Filip van het OCMW-Gent bood onderdak aan de studiedag Records Management, een initiatief van de VVBAD-werkgroep Automatisering. Het programma bood in de voormiddag een algemene introductie tot records management en de bestaande normen. Na de middag lag de nadruk op de praktijk met sprekers die vanuit uiteenlopende invalshoeken – de onderzoeksinstellingen, de administratie en de bedrijfswereld – dieper ingingen op de implementatie van een records-managementapplicatie. Na elke presentatie en aan het slot van de studiedag werd tijd voorzien voor vragen en discussie.

Filip Boudrez (eDAVID) liet de aanwezigen kennismaken met de algemene beginselen van records management. In essentie omvat records management de creatie, de ontvangst en het beheer van zowel papieren als digitale archiefbescheiden, tijdens de dynamische en de semi-dynamische fase. Langetermijnbewaring komt in principe niet aan bod. De beheerde informatie moet toegankelijk, compleet en accuraat zijn, alsook betrouwbaar en geloofwaardig. Voor de efficiëntie moet het hele systeem aansluiten bij de werkprocessen en geïntegreerd zijn in processpecifieke applicaties. Hoe zo een records-managementsysteem tot stand kan komen, werd geïllustreerd aan de hand van een theoretisch stappenplan en een overzicht van de beschikbare instrumenten. Gelukkig kunnen we ook over de grenzen heen ideeën opdoen. In de Angelsaksische wereld en in Nederland werd volop gewerkt aan normen en standaarden voor records management en records-managementapplicatie. Vlaanderen hinkt achterop. Van een records-management-traditie zoals bij onze noorderburen is nog geen sprake. Records management is duidelijk niet alleen een zaak van de archivaris, maar bij ontstentenis van records managers in onze instellingen zullen het doorgaans de archivarissen zijn die de alarmklok luiden en mee naar oplossingen moeten zoeken in overleg met de andere actoren in het veld.

Hans Waalwijk (Archiefschool Amsterdam) diepte de geschetste trend tot normering en standaardisatie verder uit. Met behulp van Metamap (<http://www.mapageweb.umontreal.ca/turner/meta/english/index.html>) presenteerde hij enkele internationale standaarden (ISO 15496, MoReq, DoD 5015.2), maar hij richtte zijn aandacht vooral op de recente ontwikkelingen in Nederland. De focus lag op NEN 2082, de nieuw te verschijnen Nederlandse norm voor functionaliteit van records management in bedrijfsapplicaties. Aan de basis van deze norm liggen enerzijds het door de Archiefschool ontwikkelde ReMANO en anderzijds het Kernmodel van het InterLAB (een samenwerkingsverband van een aantal Nederlandse ministeries). Beide initiatieven zijn in beginsel gericht op de overheid en bevatten softwarespecificaties voor records-managementapplicatie. NEN 2082 richt zich echter op functionaliteit voor records management in applicaties die primaire bedrijfsprocessen ondersteunen of op zichzelf staande records-managementapplicatie. De

nieuwe norm sluit aan op de visie dat digitale informatievoorziening integraal moet worden benaderd door de vele spelers op dit gebied (documentbeheerders, softwareleveranciers, IT-specialisten, maar ook archiefinspecteurs). NEN 2082 richt zich op het samenbrengen van gebruikers en ontwikkelaars van records-managementapplicatie, vooralsnog vanuit de Nederlandse context. In tegenstelling tot een internationale standaard zoals MoReq, ontwikkeld in het kader van een programma van de Europese Commissie en primair gericht op het beheer van digitaal archief, heeft de nieuwe Nederlandse norm oog voor het digitale beheer van alle archiefbescheiden, ongeacht hun vorm. Waar MoReq vrij abstract blijft wegens de Europese context, kan NEN 2082 RM-functionaliteiten voor software beschrijven binnen de context van Nederlandse wet- en regelgeving en *best practices*. Tegelijk wordt rekening gehouden met de eisen van ISO 15489 (archiefbeheer) en ISO 23081 (metadata). Een belangrijke doelstelling van NEN 2082 is dat bedrijfsactiviteiten gedocumenteerd worden, zodat een juiste interpretatie en reconstructie mogelijk zijn en er verantwoording over kan worden afgelegd.

Hoe al deze theorie in de praktijk kan omgezet worden, kwam in de namiddagssessies uitgebreid aan bod.

Stephanie Wayenberg (voormalig projectmedewerster DISSCO) besprak de implementatie van een open source records-managementapplicatie in het kader van het DISSCO-project (2002-2006) bij een aantal wetenschappelijke instellingen, zoals het KMI, het SOMA en de VUB. De nadruk van de uiteenzetting lag vooral op de lessen die hieruit getrokken kunnen worden. De implementatie overstijgt het louter installeren en ter beschikking stellen van een handleiding. Het is een continu proces, waarbij steeds rekening gehouden moet worden met de kostprijs en waarbij zowel de directie als de gebruikers regelmatig geïnformeerd en begeleid moeten worden. Tot slot is het belangrijk dat er voorzieningen getroffen worden voor de ondersteuning en het onderhoud van de applicatie op lange termijn, wat op dit moment de achillespees van het project dreigt te worden.

Hans Goutier (Ministerie van Verkeer en Waterstaat) verhaalde over de besommeringen die gepaard kunnen gaan met het aanschaffen van een records-management-applicatie. Eind jaren 1990 besliste het Nederlandse Ministerie van Verkeer en Waterstaat op zoek te gaan naar een systeem dat de bestaande postregistratie- en archiefbeheersystemen zou vervangen en tevens de mogelijkheid zou bieden om digitale bescheiden (zoals e-mail) verantwoord op te slaan. Via een Europese aanbesteding werd gezocht naar de meest geschikte records-managementapplicatie, die vervolgens getest werd. Niet alleen werden zowat 800 eisen getoetst, ook de inpasbaarheid van de applicatie in de context van de VenW-organisatie werd uitgebreid onderzocht. Het resultaat liet zich raden: pas medio 2004 werd de knoop doorgehakt en werd het pakket T² e-Records aangeschaft, vier jaar na de aanbesteding. Als gevolg van deze lange doorlooptijd waren geteste versies van het pakket aan het einde van de testronde al vervangen door een nieuwe versie, bleken de wensen en verwachtingen van de gebruikers danig geëvolueerd, was het draagvlak moeilijk te behouden, werden nieuwe standaarden van kracht en meer geïntegreerde oplossingen mogelijk. De overdreven zorgvuldigheid van de aanbestedingsprocedure maakte dat dit initiatief enigszins leed onder de wet van de remmende voorsprong. Belangrijke conclusies na dit avontuur zijn dan ook: beperk de doorlooptijd van het keuzetraject tot maximaal een jaar, kies voor een gecertificeerd pakket en start kleinschalig.

De bijdrage van **Ronald Kerpershoek** (SABIC Europe) stond in fel contrast met die van de vorige spreker. Van lange doorlooptijden bij de selectie en de implementatie van een records-managementapplicatie was geen sprake meer. Met een verhuizing van het bedrijf naar een nieuw hoofdkantoor medio 2006 in het vooruitzicht, werd eind 2004 gestart met de planning, de selectie en de implementatie van een records-managementapplicatie, een grootschalig project waarbij circa 100 medewerkers betrokken waren. De

applicatie moest geschikt zijn voor het beoogde flexibele kantoorconcept dat papierenafhankelijk kan functioneren. Het selectietraject was al na twee maanden afgerond. Er werd geopteerd voor Livelink van Open Text. Begin 2005 werd een basisarchitectuur voor dit product gerealiseerd en getest. Tegelijkertijd startte de ontwikkeling van een digitale mappenstructuur voor teamarchieven en werden persoonlijke archieven afgebouwd. Deze 'vitaliserings'-ronde resulteerde in een enorme opschoning van de bestaande papieren archieven en vormde de noodzakelijke voorbereiding op de 'digitalisering' waarbij Livelink werd geïmplementeerd, relevante informatie werd gedeeld, dubbele opslag van informatie werd vermeden, belangrijke papieren documenten werden gedigitaliseerd en het digitale archief uiteindelijk in gebruik werd genomen. Opvallende constanten van de hele operatie, die eind 2005 afgerond was, waren de korte doorlooptijden en het grote belang dat gehecht werd aan de participatie van de eindgebruikers.

Tijdens de vragenrondes onder leiding van **Willem Vanneste** (FelixArchief Antwerpen) kwam vooral de vraag naar de kostprijs en de rendabiliteit regelmatig bovendrijven.

Als algemene conclusie van deze studiedag lijkt de leuze 'Bezint, eer ge begint' mooi op zijn plaats. Een degelijk records management is onontbeerlijk voor bedrijven en administraties, maar al te vaak wordt de illusie gekoesterd dat met de aankoop van een softwarepakket de kous af is. Zoals uit de bijdragen duidelijk bleek, is de keuze van een records-managementapplicatie slechts één van de vele stappen en moet vooraf grondig nagedacht worden over de eisen en de verwachtingen. Na de keuze en de ingebruikname blijven monitoring, audit en bijsturing noodzakelijk.

Paul Drossens,
Rijksarchief te Beveren
paul.drossens@arch.be

